

nieuws

KROMME RIJNLANDSCHAP

DECEMBER 2015

Hoe ruil je een oude schuur voor een nieuwe woning?

INTERVIEW MET FAMILIE VAN DOORN

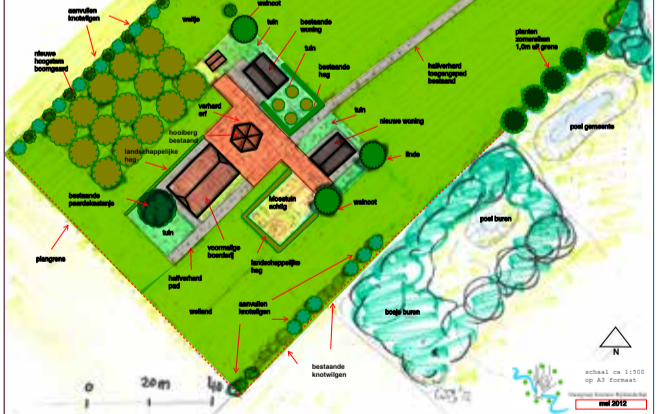
Co en Jacqueline van Doorn

Jacqueline van Doorn ziet het al helemaal voor zich. Een familiedag in de boomgaard. Met z'n allen oogsten en appeltaart maken. Samen lekker eten aan een lange tafel. Voor de appelmoes heeft Jacqueline al een weckketel en honderd potten gekocht. Maar voordat ze al deze lekkernijen van eigen oogst kan maken, moet er nog wel wat gebeuren op Boerderij Den Hoek.

Boerderij Den Hoek is al sinds 1907 in de familie. Co van Doorn herinnert zich de hoogstamboomgaard van zijn oma nog goed. De lange houten ladders, de volle plukschorten en de geur van vers fruit. Toen de vader van Co overleed in 2005 had de melkveehouderij geen opvolger. De familie wilde de schuren en het asbest graag opruimen in ruil voor een nieuwe woning. Dat is gelukt, na een proces van zeven jaar. Zoon Jacco, vierde generatie van Doorn, woont sinds vorig jaar in het nieuwe huis naast zijn ouderlijk huis. Bij de Ruimte voor Ruimte regeling is een bestemmingsplanwijziging nodig. De gemeente vraagt dan een plan voor de nieuwe gebouwen én een landschappelijke inpassing van het nieuwe erf. Co en Jacqueline wilden graag de oude hoogstamboomgaard herstellen op de plaats van de ligboxenstal. Daar stond ie vroeger ook. Om de landschappelijke inpassing compleet te maken zijn knotbomenrijen en een haag opgenomen in het plan. Jacqueline had de eerste schetsen al klaar toen landschapscoördinator Walter terug kwam voor de uitwerking. Maar Walter had nog veel meer ideeën voor de aanleg van de nieuwe hoogstamboomgaard. Voor de kruisbestuiving hield hij zelfs rekening met de boomgaard van de burens. Vier uur lang zaten ze met z'n drieën aan de keukentafel om het plan te perfectioneren. De wensen van Jacqueline, oude rassen, gespreide oogst en kruisbestuiving. Alles moest met elkaar kloppen. Maar met een goed plan ben je er nog niet. Ook de aanplant van de fruitbomen is een specialistisch klusje. Co en Jacqueline hadden geluk. In ruil voor koffie, thee en

een pan soep zijn op één zaterdag 17 bomen geplant door 15 cursisten van de Hoogstambrigade Kromme Rijnstreek. En dat alles nét voor de vorst. Ondanks het prachtig resultaat van de boomgaard is Co nog blijer met Walters tip voor zijn schuur. De nieuwe Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht gaf de oplossing voor zijn probleem. Volgens het lopende bestemmingsplan mocht de familie niet de oppervlakte bouwen, die zij nodig hadden. Dankzij Walter vond Co de nieuwe regels van de wet op internet. Vanaf 1 november 2014 mocht hij de gewenste vierkante meters wél bouwen. Vandaag werkt Co met z'n zoon de nok af. De zwarte schuur is gebouwd met gerecycled materiaal dat goed past bij de oude hooiberg. Familie van Doorn is trots op hun vernieuwde erfgoed. En terecht.

Ontwerp van de landschapscoördinator

Cursus fruitbomen aanplanten

Present van Engeland

Waarde van oude rassen

De Romeinen namen tijdens hun veldtochten de eerste fruitsoorten, zoals appels en peren, mee naar de lagere landen. Karel de Grote heeft in zijn tijd veel voor de fruitteelt gedaan. Hij liet veel fruitgaarden aanleggen op zijn keizerlijke tuinen. Een 'pomerium' was een appelboomgaard en 'pirarium' een perenboomgaard. De pachters werden zwaar gestraft als zij de boomgaard niet goed onderhielden. Het belang van fruit werd dus al vroeg onderkend!

Het wilde appeltje dat de Romeinen meenamen was heel anders dan de moderne rassen die we nu kennen. De Kromme Rijnstreek is van oudsher een fruitstreek met naam. Door de vele buitenplaatsen en de vruchtbare bodem werd hier altijd prima fruit geteeld. Daarom is het niet verwonderlijk dat hier nog veel oude rassen te vinden zijn. Ken je de Jasappel nog? De Zoete Bloemée, de Maagdenperen of de Winterjannen? Allemaal rassen, die nu in de moderne teelt niet meer voorkomen.

Rond 1920 was er in de Kromme Rijnstreek een groot appel- en perenassortiment bekend. Oude appelrassen uit die tijd zijn Benderzoet, Zoete Kroon, Brabantse Bellefleuren, Notarisappel, Sterappel, Hollands Glorie en de Present van Engeland. Oude perenrassen zijn Kruidenierspeer, Maagdenpeer, Brederode, Legipont, en Saint Remy. Oude rassen die verdwenen zijn hadden verschillende nadelen voor de commerciële teelt. De vruchten waren slecht te vervoeren of te snel rijp. Of de productie bleef onder de maat. De

wens om oude rassen te behouden is zeker niet sentimenteel. De soorten zijn belangrijk om de verschillende natuurlijke eigenschappen van het fruit te behouden. In de oude rassen is uitgangsmateriaal aanwezig, dat ook voor commerciële teelt geschikt kan zijn. En wees eens eerlijk! Wat is er mooier dan een bloeiende hoogstamboomgaard in het voorjaar en rijk vruchtdragende bomen langs de buitens en dijken. Ik word er elk jaar nog steeds blij van!

Walter den Hollander
Fruitsoort verzamelaar

 Volg de Hoogstambrigade Kromme Rijnstreek voor foto's van oude rassen en actuele activiteiten.

 HSBKrommerijn

Stoetwegenpad

wandelen door parkbossen, over landgoederen en een jaagpad

Het Stoetwegenpad tussen Zeist, Bunnik en Driebergen-Rijsenburg is ongeveer 11 km lang en verbindt de dorpen en twee stations met de Kromme Rijnstreek. Dit nieuwe Klompenpad is door Landschap Erfgoed Utrecht ontwikkeld en mede dankzij de grote betrokkenheid van grondeigenaren, financiers en vrijwilligers tot stand gekomen. Stuurgroep Kromme Rijnlandschap financierde de helft.

Roy Luca, wethouder gemeente Zeist en Gerrit Boonzaaijer, wethouder gemeente Utrechtse Heuvelrug, verrichtten afgelopen zomer de officiële openingshandeling met Frans ter Maten. Er zijn de afgelopen tien jaar zes Klompenpaden aangelegd in de Kromme Rijnstreek.

Als u het Stoetwegenpad loopt met de bijbehorende folder leert u ook meer over de natuur en de cultuur. Weet u bijvoorbeeld dat gerechten de voorlopers van de huidige gemeenten zijn? Of wilt u meer weten over het bijzondere essenhakhout dat voorkomt in het bosgebied van het voormalige landgoed Rijnwijck? Dan leest u hierover en over andere bijzondere natuur en cultuurhistorie langs de route meer in de folder die bij dit Klompenpad hoort. Ook is er een app ontwikkeld voor de route. Met de smartphone in de hand ontdekt u bijzondere plekjes en hoort u interessante achtergrondverhalen van het gebied. Een kaart is overbodig, want de app wijst de weg. Meer informatie over het Stoetwegenpad en andere Klompenpaden staat op www.klompenpaden.nl.

2015 Jaar van de Klompenpaden

Klompenpaden zijn erg in trek, dit jaar ontwikkelen Landschap Erfgoed Utrecht en Stichting Landschapsbeheer Gelderland zo'n 20 nieuwe paden. Ook is een speciaal boek

over de eerste 50 Klompenpaden verschenen, is er een expositie over de Klompenpaden en organiseerde Landschap Erfgoed Utrecht gegidste wandelingen. Kortom; 2015 is het Jaar van de Klompenpaden. Houd www.klompenpaden.nl of de Facebookpagina in de gaten voor data van openingen en speciale activiteiten.

Krijg ik nog subsidie voor knotbomen en randenbeheer?

Wist je dat de subsidie voor agrarisch natuurbeheer is veranderd? Alle individuele aanvragen lopen nu via de agrarische natuurverenigingen. Die maken jaarlijks een collectieve aanvraag. Het collectief Utrecht Oost organiseert de aanvraag voor de Kromme Rijnstreek.

Waar kan ik nog geld voor krijgen?

Subsidiepakketten voor landschap en botanisch beheer zijn maar weinig veranderd. Maar let op: niet alle mogelijkheden kunnen overal in het gebied. Op website van het collectief www.collectiefutrechttoost.nl kun je de mogelijkheden van je eigen terrein opzoeken. Deze kan zeker anders zijn als in je huidige beheercontract. In het natuurbeheerplan 2016 is minder geld voor botanisch beheer. Ook voor weidevogelbescherming is er geen geld in de Kromme Rijnstreek. Wel is onze streek de enige waar hoogstamboomgaarden worden vergoed. De oppervlakte moet minimaal 1.500 m² zijn en de gemiddelde stamdiameter minimaal 20 cm.

Goed nieuws is deelname van het waterschap. Er is bijvoorbeeld een vergoeding voor natuurvriendelijke oevers en ecologisch slootshonen. Bij ecologisch schonen leg je het slootvuil verder van de kant, zodat de voedingsstoffen niet direct terugspoelen in het slootwater.

Hoe kan ik meedoen?

Voor het jaar 2017 kun je je aanmelden tot 1 mei 2016. De gebiedsaanvraag voor 2016 is al gestart met 57 deelnemers in de Kromme Rijnstreek en 160 deelnemers in heel Utrecht Oost. Ieder jaar kun je aansluiten bij de

gebiedsaanvraag van de lopende periode 2016-2021. Je wordt dan lid van de gebiedscoöperatie Utrecht-Oost via de Agrarische Natuurvereniging Kromme Rijnstreek. Vergelijk dat met je lidmaatschap van de plaatselijke voetbalclub dat automatisch gekoppeld is aan het lidmaatschap van de KNVB.

Mijn subsidiecontract natuur en landschap loopt 31 december 2018 af. Wat nu?

Geen probleem. Je kunt het contract gewoon afmaken. In 2018 meld je je voor 1 mei bij collectief Utrecht Oost, zodat je nieuwe subsidie per 1 jan 2019 geldig is.

Kortom

- Subsidie voor botanisch en landschapsbeheer voor de Kromme Rijnstreek is regionaal georganiseerd in het gebiedscollectief Agrarisch natuurbeheer Utrecht Oost.
- Op de website www.collectiefutrechttoost.nl kun je alle informatie vinden over de vergoedingen en de aanvraagprocedure.
- Voor vragen en aanmelding neem je zelf contact op met de coördinatoren voor de Kromme Rijnstreek: Hein Pasman: h.pasman@collectiefutrechttoost.nl en Hans Veurink: h.veurink@collectiefutrechttoost.nl.

En nu?

Controleer nu de looptijd van je huidige SNL subsidie. Is dit je laatste jaar? Neem dan direct contact op met een coördinator van het collectief om de nieuwe aanvraag in gang te zetten. ■

OPROEP

NIEUWJAARSACTIE OUDE FRUITRASSSEN

Heb je oude rassen staan in je boomgaard? Of ken je nog soorten die vroeger bij jullie thuis stonden? En wil je erover vertellen?

Ik verzamel al deze belangrijke verhalen en oude kennis om te bewaren voor de toekomst. En om te gebruiken in mijn adviezen voor nieuwe boomgaarden. Misschien maak ik er wel een film of een boek van. De kennis en verhalen zijn onderdeel van de streekcultuur en echt anders dan bijvoorbeeld in de Achterhoek, waar mijn ouders vandaan komen.

De eerste 25 fruitkenners krijgen een boek cadeau in ruil voor het invullen van een korte vragenlijst! Het boek: "Bomen en Struiken van Hier" vertelt over alle inheemse struiken en bomen die Nederland rijk is met mooie beschrijvingen en fraaie foto's.

Bel of mail me direct, als je mee wilt doen.

WIN
EEN
BOEK!

Walter Jaaltink
landschapscoördinator
Mobiel: 06 – 21842045
E-mail: w.jaaltink@bunnik.nl

Aan de keukentafel

Ik kom vaak bij bewoners in het buitengebied om te adviseren over landschap. Dat kan gaan over onderhoud, maar ook over aanleg van nieuwe elementen. Ik denk dan mee over de plaatsing van landschappelijke beplanting. Uitgangspunt is de oorsprong van het erf en hoe dat past bij de huidige situatie.

Als bewoners een functiewijziging aanvragen bij de gemeente, dan horen daar ook landschappelijke uitgangspunten bij. Denk bijvoorbeeld aan een verandering van boerderij naar wonen. Steeds vaker krijg ik al in een vroeg stadium doorverwijzingen via de gemeente. Dat is voor iedereen prettig. Want landschaps- en erfbeplanting mee nemen in je plan vanaf het begin, is fijner dan dat het er achteraf nog tussen moet.

In het advies over landschap geef ik ook steeds vaker uitleg over de procedures bij gemeente. Wat staat er in een bestemmingsplan en waar moet je aan voldoen om dat te kunnen wijzigen. Als bewoner heb je niet vaak

met dit soort dingen te maken. Dan is het lastig te overzien welke vragen je moet stellen, waar je rekening mee moet houden en wat er nog meer mogelijk is.

Aan de keukentafel neem ik echt de tijd om dit te bespreken. Zo onderzoeken we hoe we zoveel mogelijk aan de wensen en eisen kunnen voldoen én ook landschappelijk kwaliteit kunnen realiseren. We komen er eigenlijk altijd wel uit samen. Een resultaat waar de eigenaar én de gemeente tevreden over zijn. Samenwerken is de beste basis om landschap in stand te houden.

Het verhaal van de familie van Doorn is daar een mooi voorbeeld van. Lees het interview op de voorpagina van deze nieuwsbrief. ■

Walter Jaaltink landschapscoördinator
Mobiel 06 21 84 20 45
E-mail w.jaaltink@bunnik.nl
Website www.krommerijnlandschap.nl

MAAK EEN TIJDREIS OP JE EIGEN ERF

Hoe zag jouw landschap eruit in de tijd van Napoleon? Via www.topotijdreis.nl ga je zomaar 200 jaar terug op topografische kaarten. Zoeken kan op je eigen postcode. Een leuke manier om je landschap te begrijpen en inspiratie op te doen voor nieuwe aanplant. ■

Uitsnede kaart uit 1743

BIJDRAGE AANLEG LANDSCHAPSELEMENTEN

Stuurgroep Kromme Rijnlandschap kan je ook financieel helpen bij aanleg van nieuwe landschapselementen zoals hoogstamboomgaarden, houtwallen en -singels, knip- en scheerheggen en knotbomen. De enige uitzondering is de landschappelijke aanleg die verplicht is bij een bestemmingsplanwijziging. Deze geldt als compensatie voor je nieuwbouw en moet je zelf betalen. Advies van de landschapscoördinator is wel altijd gratis. Meer informatie op www.krommerijnlandschap.nl. ■

PRAAT NU MEE OVER DE OMGEVINGSVISIE

Tot 4 januari 2016 kun je mee praten over de omgevingsvisie Kromme Rijnstreek via de website www.krommerijn.losstadoomland.nl. Niet alleen inwoners, maar ook ondernemers en ambtenaren zijn uitgenodigd om te reageren op stellingen over het buitengebied. Je kunt je mening geven over de bereikbaarheid van voorzieningen, schaalvergroting in de landbouw, recreatie en de ontwikkelingen rondom de nieuwe Hollandse Waterlinie. ■

Voor vragen mag je ook bellen met Fred Odijk, Gemeente Bunnik 030-6594848, Robin Wouters, Gemeente Wijk Bij Duurstede 0343-595595 en Thomas van Elteren, Gemeente Houten 030-6392611. ■

KAMPIOENSCHAP HEGGENVLECHTEN

AANKONDIGING Op 5 maart 2016 is er in Wijk bij Duurstede een kampioenschap Heggenvlechten. Het vlechten van heggen is een oude ambacht uit de tijd dat prikkeldraad nog niet bestond. Schrijf de datum vast in de agenda en houd de regionale kranten in de gaten. Zie ook www.krommerijnlandschap.nl. ■

Vlechtheggen

KROMME RIJNLANDSCHAP DIGITAAL IN DE KROMME RIJNSTREEK

Op www.krommerijnlandschap.nl lees je wat de landschapscoördinator allemaal voor je kan doen. Ook kun je praktische informatie vinden over landschapsbeheer en aanleg van erfbeplanting. Daarnaast organiseren we thematische landschapsprojecten waar je aan mee kan doen. Bijvoorbeeld over houtwallen en -singels, of over lanen. Neem eens een kijkje op onze site en laat het ons weten als je iets mist, www.krommerijnlandschap.nl. ■

SAMENWERKEN IN DE KROMME RIJNSTREEK

Landschapscoördinator Walter Jaaltink werkt samen met particuliere grondeigenaren aan landschap en natuur in zes gemeenten. Het zijn de gemeenten Bunnik, De Bilt, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist. De provincie Utrecht helpt ook mee. Regelmatig werkt hij samen met uitvoeringsorganisaties in de streek. Dat zijn:

- Collectief Utrecht Oost voor agrarisch natuurbeheer: www.collectiefutrechttoost.nl
- Landschap Erfgoed Utrecht voor projecten landschap en erfgoed: www.landschaperfgoedutrecht.nl
- Gebiedscoöperatie O-gen focust in de Kromme Rijnstreek op o.a. realisatie nieuwe natuur, recreatieve routes en TOP's en versterking van de landbouw. Gebiedscoördinator: Heleen Boerma, www.o-gen.nl

TIP Meld je aan voor hun digitale nieuwsbrieven met actuele onderwerpen uit de streek. ■

20 JAAR NIEUWSBRIEVEN

Herinner je ze nog? De eerste nieuwsbrief van Stuurgroep Kromme Rijnlandschap is precies 20 jaar geleden uitgegeven. Deze werd gemaakt door Bert Geerdes, toen de coördinator landschapsbeheer. Met tijdloze thema's over cultuurhistorie, natuurbeheer of landschapselementen. Hoogstamfruit was 15 jaar geleden ook al een onderwerp. Of boombeplanting langs ontginningskaden in het gebied van Langbroekerwetering. ■

KROMME RIJNLANDSCHAP

De Nieuwsbrief is een uitgave van Stuurgroep Kromme Rijnlandschap. Het is een samenwerking van de gemeenten Bunnik, De Bilt, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede, Zeist en de provincie Utrecht.

COLOFON

Uitgave: **Stuurgroep Kromme Rijnlandschap**, p/a gemeente Bunnik, Postbus 5, 3980 CA Bunnik Redactie: **Zin in Buiten, Eline van de Veen** Foto's: **Stuurgroep Kromme Rijnlandschap, Eline van de Veen, Walter den Hollander** Eindredactie: **Landschap Erfgoed Utrecht** Vormgeving: **Marjorie Specht, www.ontwerpkantoor.nl** Druk: **RozijnRepro**